

?nsani De?erler Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). ?nsani De?erler Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23647>

Öz

İnsani Değerler Ölçeği (İDÖ), Bülent Dilmaç tarafından 2007 yılında doktora tezi kapsamında geliştirilmiş bir psikolojik ölçüm aracıdır. Bu ölçek, özellikle ortaöğretim öğrencilerinin sahip olduğu temel insani değerleri ve bu değerlerin düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, toplam 42 maddeden ve altı farklı alt boyuttan oluşmaktadır. Temel amaç, öğrencilere yönelik değerler eğitimi programlarının etkinliğini değerlendirmek ve bireylerin insani değerler alanındaki algılarının ve davranışlarının belirlemektir. İDÖ, 5'li Likert tipi derecelendirme ile uygulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

İnsani Değerler, Değerler Eğitimi, Sorumluluk, Dostluk, Hoşgörü, Saygı, Dürüstlük, Ölçek Geliştirme, Lise Öğrencileri

Yazarlar

Bülent Dilmaç

Amaç

İnsani Değerler Ölçeği'nin (İDÖ) temel amacı, bireylerin (özellikle ortaöğretim öğrencilerinin) sahip olduğu ve benimsediği temel insani değerleri sistematik bir şekilde ölçmektir. Ölçek, değerler eğitiminin sonuçlarının değerlendirilmede bir araç olarak tasarlanmıştır. Bu sayede, uygulanan eğitim programlarının öğrencilerin değer algıları üzerindeki etkisini nicel olarak belirlemek mümkün olmaktadır.

Ölçek, altı temel değeri ayrı ayrı değerlendirerek, öğrencilerin hangi değer alanlarında güçlü veya zayıf olduğunu tespit etmeye olanak tanır. Bu alt boyutlar; Sorumluluk, Dostluk/Arkadaşlık, Barışçıl Olma, Saygı, Dürüstlük ve Hoşgörü olarak belirlenmiştir.

Yapı

İnsani Değerler Ölçeği, çok boyutlu bir yapıya sahiptir ve toplam 42 madde ile altı temel insani değeri ölçmektedir. Bu alt boyutlar, bireyin sosyal ve etik yaşamındaki temel tutumlarının yansıtılmaktadır. Ölçeğin teorik yapısı, değerler eğitiminin temel bileşenleri üzerine kurulmuştur.

Ölçeğin ölçtüğü altı temel psikolojik yapı (değer alanı) şunlardır:

Sorumluluk: Bireyin eylemlerinin sonuçlarının üstlenme ve görevlerini yerine getirme eğilimi.

Dostluk/Arkadaşlık: Güçlü sosyal bağlar kurma ve sürdürme, karşılıklı destek ve sevgi

değerleri.

Barışçılık Olma: Çatışmadan kaçınma, uyum içinde yaşama ve evrensel barışa önem verme tutumu.

Saygı: Başkalarının haklarına, inançlarına ve farklılıklarına değer verme ve nezaket gösterme.

Dürüstlük: Doğruyu söyleme, şeffaflık ve etik ilkelere bağlı kalma.

Hoşgörü: Çevresindeki insanların hatalarına, eksikliklerine veya farklı görüşlerine karşı anlayışlı olma ve sabır gösterme.

Geçerlik

ÖDÖ'nün yapı geçerliliği, açılmaya çalışılan faktör analizi (AFA) ile incelenmiştir. Analiz sonucunda ölçeğin altı faktörlü yapıya dönüştürülmüştür. Tüm ölçek maddelerinin faktör yük değerleri kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur, bu da maddelerin ilgili oldukları alt boyutu yeterince temsil ettiğini göstermektedir.

Faktör yapısının geçerlik sonuçları ve varyansa katkıları aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

Sorumluluk (7 madde): Faktör yükleri .53 ile .77 arasında değişmektedir. Bu faktör, toplam varyansın %16,09'unu açıklamaktadır.

Dostluk/Arkadaşlık (7 madde): Faktör yükleri .51 ile .79 arasında değişmektedir. Bu faktör, toplam varyansa %5,60 katkı sağlamaktadır.

Barışçılık Olma (7 madde): Faktör yükleri .46 ile .74 arasında değişmektedir. Bu faktör, toplam varyansa %3,87 katkı sağlamaktadır.

Saygı (7 madde): Faktör yükleri .36 ile .69 arasında değişmektedir. Bu faktör, toplam varyansa %3,30 katkı sağlamaktadır.

Dürüstlük (7 madde): Faktör yükleri .45 ile .83 arasında değişmektedir. Bu faktör, toplam varyansa %2,99 katkı sağlamaktadır.

Hoşgörü (7 madde): Faktör yükleri .36 ile .72 arasında değişmektedir. Bu faktör, toplam varyansa %2,63 katkı sağlamaktadır.

Güvenirlilik

İnsani Değerler Ölçeği'nin güvenirlik çalışmaları, hem iç tutarlılık katsayıları hem de kararlılık (zamana bağlı güvenirlik) açısından değerlendirilmiştir. İç tutarlılık için Cronbach Alpha katsayısı kullanılmıştır.

İç Tutarlılık Katsayıları:

Sorumluluk alt ölçeği: **.73**

Dostluk/Arkadaşlık alt ölçeği: **.69**

Barışçılık Olma alt ölçeği: **.65**

Saygı alt ölçeği: **.67**

Dürüstlük alt ölçeği: **.69**

Hoşgörü alt ölçeği: **.70**

42 maddelik tüm ölçek için genel iç tutarlılık katsayısı: **.92**

Kararlılık (Test-Tekrar Test) Güvenirliği:

Kararlılık güvenirliliği, 150 ortaöğretim öğrencisinden oluşan bir gruba 20 gün arayla iki kez uygulama yapılarak test-tekrar test yöntemiyle hesaplanmıştır.

Sorumluluk için kararlılık katsayısı: **.73**

Dostluk/Arkadaşlık için kararlılık katsayısı: **.91**

Barışçılık Olma için kararlılık katsayısı: **.80**

Saygı için kararlılık katsayısı: **.88**

Dürüstlük için kararlılık katsayısı: **.75**

Hoşgörü için kararlılık katsayısı: **.79**

Ölçeğin tümü için genel kararlılık katsayısı: **.87**

Araç

Test Tipi: Geliştirme (Ölçek Geliştirme Çalışması)

Format: 42 maddelik, 6 alt boyutlu öz bildirim ölçeği.

Derecelendirme: 5'li Likert tipi derecelendirme (1=hiçbir zaman - 5=her zaman).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ortaöğretim Öğrencileri (Lise öğrencileri)

Yaş Grubu: Genellikle 14-18 yaş arası (Lise çağı)

Popülasyon Detayları: Ölçek geliştirme ve geçerlik/güvenirlilik çalışmaları Fen Lisesi öğrencileri ve genel ortaöğretim öğrencileri üzerinde yürütülmüştür.

Test Metodolojisi: Psikometrik özellikler, Açıklayıcı Faktör Analizi, Cronbach Alpha ve Test-Tekrar Test yöntemleriyle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Psikometrik Ölçek, Değerler Ölçümü, Eğitim Psikolojisi, Ahlak Eğitimi, Sosyal Sorumluluk, Lise Öğrencileri

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Bilgi mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresi: bulentdilmac@gmail.com

Yazma Adresi: Bilgi mevcut değildir (Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü ile ilişkilidir).

Ünvanlar, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2007 (Doktora tezinin tamamlanma yılı).

Ünvanlar ve Ücret: Ölçeğin ticari kullanıma dair net bir bilgi olmamakla birlikte, akademik araştırmalarda yazarın izniyle kullanılmasında önerilir. İletişim e-posta adresi mevcuttur.

Kaynaklar

Dilmaç, B. (2007). Fen lisesi öğrencilerine insani değerler eğitiminin verilmesi ve İnsani Değerler Ölçeği ile sınılanması. (Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: [insani-değerler-ölçeği.pdf](#)

İnsani Değerler Ölçeği Maddeleri

İnsani Değerler Ölçeği, 6 alt boyut ve 42 maddeden oluşmaktadır. Her bir alt boyut, 7 madde içermektedir. Aşağıda her bir alt boyutu temsil eden örnek maddeler sunulmuştur:

Sorumluluk (7 madde): Yaptıklarımın sorumluluğunu alırım.

Dostluk/Arkadaşlık (7 madde): Dostlarımla aramda güçlü bağlar vardır.

Barışçıl Olma (7 madde): Yeryüzündeki bütün insanlarla barışçıl yaşamı tercih ederim.

Saygı (7 madde): İnsanlarla ilişkilerimde saygılıyım.

Dürüstlük (7 madde): Sonuçlar ne olursa olsun doğrular söylemekten kaçınmam.

Hoşgörü (7 madde): Çevremdeki insanların ufak tefek hatalarını görmezden gelirim.